

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ І ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ
УКРАЇНИ

Кафедра надійності техніки

“ЗАТВЕРДЖУЮ”
Декан механіко-технологічного факультету
Вячеслав БРАТШКО
“18” “05” 2023 р.

«СХВАЛЕНО»
на засіданні кафедри надійності техніки
Протокол № 10 від 15.05.2023 р.
Завідувач кафедри
Андрій НОВИЦЬКИЙ

«РОЗГЛЯНУТО»
Гарант ОП
«Агроінженерія»
Ігор СІВАК

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

«Економіка аграрного виробництва»

Освітня програма - «Агроінженерія»
Спеціальність – 208 «Агроінженерія»
Факультет механіко-технологічний

Розробник: к. е. н., доцент - Валентина МЕЛЬНИК

Київ – 2023 р.

**НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ І ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ
УКРАЇНИ**

Кафедра надійності техніки

“ЗАТВЕРДЖУЮ”
Декан механіко-технологічного факультету
Вячеслав БРАТІШКО
“ ___ ” _____ 2023 р.

«СХВАЛЕНО»
на засіданні кафедри надійності техніки
Протокол № 10 від 15.05.2023 р.
Завідувач кафедри
_____ Андрій НОВИЦЬКИЙ

«РОЗГЛЯНУТО»
Гарант ОП
«Агроінженерія»
_____ Ігор СІВАК

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

«Економіка аграрного виробництва»

Освітня програма - «Агроінженерія»
Спеціальність – 208 «Агроінженерія»
Факультет механіко-технологічний

Розробник: к. е. н., доцент - Валентина МЕЛЬНИК

Київ – 2023 р.

1. Опис навчальної дисципліни

За умов ринкових відносин центр економічної діяльності переміщується до основної ланки економіки – підприємства. На підприємстві вирішуються проблеми раціонального використання виробничих ресурсів, що вимагає глибоких економічних знань та відповідних навичок до професійної діяльності кадрів. За умов ринкової економіки успішно функціонують лише ті підприємства, які грамотно і компетентно визначають вимоги ринку, створюють і організовують виробництво конкурентоспроможної продукції, що забезпечує високу прибутковість. Поставлені завдання зможуть виконати ті фахівці, що пройшли навчання у рамках дисципліни «Економіка аграрного виробництва».

Галузь знань, спеціальність, освітня програма, освітній ступінь		
Освітній ступінь	Бакалавр	
Спеціальність	208 «Агроінженерія»	
Освітня програма	«Агроінженерія»	
Характеристика навчальної дисципліни		
Вид	Основна	
Загальна кількість годин	120/90	
Кількість кредитів ECTS	4/3	
Кількість змістових модулів	2	
Курсовий проект (робота) (за наявності)	-	
Форма контролю	Екзамен	
Показники навчальної дисципліни для денної та заочної форм навчання		
	денна форма навчання	заочна форма навчання
Рік підготовки (курс)	4	4
Семестр	8	2
Лекційні заняття	15 год.	2 год.
Практичні, семінарські заняття	30 год.	-
Лабораторні заняття		
Самостійна робота	75 год.	88 год.
Індивідуальні завдання		
Кількість тижневих аудиторних годин для денної форми навчання	3 год.	-

2. Мета, завдання та компетентності навчальної дисципліни

Метою викладання дисципліни «Економіка аграрного виробництва» є розширення знань студентів щодо дії ринкового механізму в аграрному виробництві, формування здібностей економічно мислити, виконувати економічні розрахунки для діагностування результатів господарської діяльності та запровадження інженерних рішень, обґрунтування шляхів підвищення їх ефективності.

Завдання дисципліни «Економіка аграрного виробництва» полягає у вивченні господарських процесів в аграрному виробництві, взаємозв'язків між ними; формування знань про структуру та економічні форми аграрного виробництва, сучасні тенденції його розвитку, економічний механізм функціонування аграрних підприємств; розуміння принципів і методів розрахунку показників результатів та ефективності виробничо-фінансової діяльності підприємств; засвоєння методик економічного обґрунтування інженерних рішень в аграрному виробництві.

Набуття компетентностей:**- інтегральна компетентність (ІК):**

ІК. Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми у галузі агропромислового виробництва, що передбачає застосування певних знань та вмінь, технологічних методів та прийомів і характеризується комплексністю та невизначеністю умов.

- спеціальні (фахові) компетентності (СК):

СК7. Здатність комплектувати оптимальні сільськогосподарські агрегати, технологічні лінії та комплекси машин.

СК13. Здатність організувати роботу та забезпечувати адміністративне управління виробничими підрозділами, які здійснюють технічне забезпечення агропромислового виробництва відповідно до реалізації правових вимог безпеки життєдіяльності і охорони праці; аналізувати показники техногенних та природних небезпек, а також планувати і виконувати відповідні захисні заходи.

СК14. Здатність здійснювати економічне обґрунтування доцільності застосування технологій та технічних засобів в агропромисловому виробництві, інженерно-технічних заходів з підтримання машинно-тракторного парку, фермської та іншої сільськогосподарської техніки в працездатному стані.

Програмні результати навчання (ПРН):

ПРН6. Формулювати нові ідеї та концепції розвитку агропромислового виробництва.

ПРН8. Оцінювати та аргументувати значимість отриманих результатів випробувань сільськогосподарської техніки.

ПРН23. Аналізувати ринок продукції та сільськогосподарської техніки. Складати бізнес-плани виробництва сільськогосподарської продукції. Виконувати економічне обґрунтування технологічних процесів, технологій, матеріальнотехнічного забезпечення аграрного виробництва. Застосовувати методи управління проєктами виробництва продукції рослинництва та тваринництва.

3. Програма та структура навчальної дисципліни для:

– повного (скороченого) терміну денної (заочної) форми навчання;

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин													
	денна форма							Заочна форма						
	тижні	усьо го	у тому числі					усього	у тому числі					
			л	п	лаб	інд	с.р.		л	п	лаб	інд	с.р.	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	
Змістовий модуль 1. Підприємство та підприємництво в сучасній системі господарювання, ресурсне забезпечення аграрного виробництва														
Тема 1. Загальні відомості про економіку аграрного виробництва		4	1	1			4	7	0,5					6
Тема 2. Сутність і структура агропромислового комплексу України		6	1	2			4	7	0,5					6
Тема 3. Підприємство та підприємництво, їх економічні й правові засади		7	1	2			5	8						6

Тема 4 Земельні ресурси аграрного виробництва та ефективність їх використання		7	1	2			5	8					6
Тема 5. Персонал підприємства, продуктивність і оплата праці		7	1	2			5	7					6
Тема 6. Матеріально-технічна база та науково-технічний прогрес в аграрному виробництві		7	1	2			5	7					6
Тема 7. Необоротні та оборотні активи підприємства, ефективність їх використання		7	1	2			5	8					7
Тема 8. Витрати виробництва та собівартість продукції		7	1	2			5	8					7
Разом за змістовим модулем 1		60	7	15			38	31	1				30
Змістовий модуль 2. Результати та ефективність виробничої діяльності													
Тема 1. Ринкове середовище в агропромисловій сфері		6	1	1			4		0.5				6
Тема 2. Ціни та ціноутворення в ринковому середовищі		7	1	2			4						6
Тема 3. Доходи та формування, розподіл і використання прибутку підприємств		7	1	2			4						6
Тема 4. Ефективність аграрного виробництва		8	1	2			5						6
Тема 5. Інвестиційна та інноваційна діяльність у аграрному виробництві		8	1	2			5		0.5				6
Тема 6. Особливості		8	1	2			5						6

кредитування агропромислових підприємств та аграрний лізинг												
Тема 7. Економічна ефективність використання машин і обладнання в агропромисловому виробництві		8	1	2			5					7
Тема 8. Реструктуризація, санація, банкрутство та ліквідація агропромислових підприємств		8	1	2			5					7
Разом за змістовим модулем 2	60		8	15			37	59	1			58
Усього годин	120		15	30			75	90	2			88

4. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
Змістовий модуль 1. Підприємство та підприємництво в сучасній системі господарювання. Ресурсне забезпечення агропромислового виробництва		
1	Організаційно-правові форми підприємства	3
2	Життєвий цикл та зовнішнє середовище господарювання підприємства	2
3	Порядок утворення та ліквідації підприємства	2
	Всього годин за змістовний модуль 1	7
Змістовий модуль 2. Результати та ефективність виробничої діяльності		
1	Склад і структура основних засобів	2
2	Формування та оцінка вартості основних засобів	3
3	Методи визначення амортизації	3
	Всього годин за змістовний модуль 2	8
	Всього годин	15

5. Теми самостійної роботи

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Формування законодавчої бази аграрного сектору економіки України. Підприємство та підприємництво в сучасній системі господарювання. Ринкове середовище в агропромисловій сфері. Реструктуризація, санація, банкрутство та ліквідація агропромислових підприємств. Особливості кредитування агропромислових підприємств та аграрний лізинг.	30

2	Ресурсне забезпечення агропромислового виробництва. Матеріально-технічна база та науково-технічний прогрес в аграрному виробництві. Результати та ефективність виробничої діяльності. Економічна ефективність використання машин і обладнання в агропромисловому виробництві	30
3	Інвестиційна та інноваційна діяльність у аграрному виробництві. Формування інвестиційного потенціалу. Вплив формування номенклатури аграрної нішевої продукції на техніко-технологічне забезпечення її виробництва.	15
	Всього годин	75

6. Контрольні питання, комплекти тестів для визначення рівня засвоєння знань студентами.

- 1. Юридична особа.
- 2. Ознаки юридичної особи.
- 3. Класифікація юридичних осіб.
- 4. Підприємство, його характеристика.
- 5. Класифікація підприємств.
- 6. Характеристики, переваги і недоліки виробничого кооперативу.
- 7. Класифікація господарських товариств.
- 8. Види відповідальності учасників товариств.
- 9. Характеристика, переваги і недоліки повного товариства.
- 10. Характеристика, переваги і недоліки товариство на вірі.
- 11. Характеристика, переваги і недоліки товариства з обмеженою відповідальністю.
- 12. Характеристика, переваги і недоліки товариства з додатковою відповідальністю.
- 13. Акціонерне товариство, його типи.
- 14. Характеристика, переваги і недоліки відкритого акціонерного товариства.
- 15. Характеристика, переваги і недоліки закритого акціонерного товариства.
- 16. Стадії життєвого циклу підприємства.
- 17. Зовнішнє середовище підприємства та його характеристика і складові.
- 18. Чинники зовнішнього середовища підприємства.
- 19. Ринкова інфраструктура.
- 20. Договір.
- 21. Порядок утворення підприємства.
- 22. Чинники вибору організаційно-правової форми підприємства.
- 23. Реєстрація підприємства у органах державної влади.
- 24. Порядок ліквідації підприємства.
- 25. Системи управління підприємством
- 26. Горизонтальний і вертикальний розподіл праці на підприємстві.
- 27. Процес управління підприємством.
- 28. Завдання управління підприємством.
- 29. Формування системи управління підприємством.
- 30. Модель управління підприємством.
- 31. Основні функції управління.
- 32. Етапи процесу контролю на підприємстві.
- 33. Мотивація персоналу.
- 34. Методи управління.
- 35. Моделі управління підприємством (МВО, модель стратегічного управління, система збалансованих показників) та їх характеристика.

- 36. Стратегія підприємства.
 - 37. Організаційні структури управління підприємством, їх переваги і недоліки.
 - 38. Види зв'язків, що визначають відповідний тип організаційної структури управління підприємством.
 - 39. Колективний договір.
40. Типи організаційних структур.

7. Методи навчання.

Метод навчання — це взаємопов'язана діяльність викладача та студентів, спрямована на засвоєння системи знань, набуття умінь і навичок, їх виховання і загальний розвиток.

Пояснювально-ілюстративний метод. Студенти здобувають знання, слухаючи розповідь, лекцію, з навчальної або методичної літератури, через екранний посібник у "готовому" вигляді. Сприймаючи й осмислюючи факти, оцінки, висновки, вони залишаються в межах репродуктивного (відтворювального) мислення. Такий метод якнайширше застосовують для передавання значного масиву інформації. Його можна використовувати для викладення й засвоєння фактів, підходів, оцінок, висновків.

Репродуктивний метод. Ідеться про застосування вивченого на основі зразка або правила. Діяльність тих, кого навчають, є алгоритмічною, тобто відповідає інструкціям, розпорядженням, правилам - в аналогічних до представленого зразка ситуаціях.

Метод проблемного викладення. Використовуючи будь-які джерела й засоби, педагог, перш ніж викладати матеріал, ставить проблему, формулює пізнавальне завдання, а потім, розкриваючи систему доведень, порівнюючи погляди, різні підходи, показує спосіб розв'язання поставленого завдання. Студенти стають ніби свідками і співучасниками наукового пошуку.

Частково-пошуковий, або евристичний метод. Його суть – в організації активного пошуку розв'язання висунутих педагогом (чи самостійно сформульованих) пізнавальних завдань або під керівництвом педагога, або на основі евристичних програм і вказівок. Процес мислення набуває продуктивного характеру, але його поетапно скеровує й контролює педагог або самі студенти на основі роботи над програмами (зокрема й комп'ютерними) та з навчальними посібниками. Такий метод, один з різновидів якого є евристична бесіда, - перевірений спосіб активізації мислення, спонукання до пізнання.

Дослідницький метод. Після аналізу матеріалу, постановки проблем і завдань та короткого усного або письмового інструктажу ті, кого навчають, самостійно вивчають літературу, джерела, ведуть спостереження й виміри та виконують інші пошукові дії. Ініціатива, самостійність, творчий пошук виявляються в дослідницькій діяльності найповніше. Методи навчальної роботи безпосередньо переходять у методи, які імітують, а іноді й реалізують науковий пошук.

8. Форми контролю.

Проміжний контроль, екзамен.

Система поточного, модульного та підсумкового контролю з початкової дисципліни «Економіка будівництва».

Поточний контроль знань здійснюється за модульно-рейтинговою системою та передбачає усне експрес-опитування під час аудиторних занять, проведення 2 письмових модульних контрольних робіт та виконання практичних робіт. Мінімум балів, за яких студент допускається до заліку становить 42 бали. Підсумковий контроль проводиться у формі екзамену із виконанням письмових завдань.

9. Розподіл балів, які отримують студенти. Оцінювання знань студента відбувається за 100-бальною шкалою і переводиться в національні оцінки згідно з табл. 1 «Положення про

екзамени та заліки у НУБіП України» (наказ про уведення в дію від 03.03.2021 р. протокол № 7).

Рейтинг студента, бали	Оцінка національна за результати складання	
	екзаменів	заліків
90-100	Відмінно	Зараховано
74-89	Добре	
60-73	Задовільно	
0-59	Незадовільно	Не зараховано

Для визначення рейтингу студента (слухача) із засвоєння дисципліни $R_{\text{дис}}$ (до 100 балів) одержаний рейтинг з атестації (до 30 балів) додається до рейтингу студента (слухача) з навчальної роботи $R_{\text{нр}}$ (до 70 балів): $R_{\text{дис}} = R_{\text{нр}} + R_{\text{ат}}$.

10. Навчально-методичне забезпечення

1. Робоча програма вивчення дисципліни за кредитно-модульною системою.
3. Повні тексти лекцій.
4. Повний перелік контрольних питань з дисципліни.
5. Презентаційний мультимедійний матеріал для читання лекцій.
6. Методичні вказівки для виконання практичних робіт.
7. Повний перелік контрольних питань з дисципліни.
8. Методичні вказівки для виконання студентами індивідуальних завдань.
9. Тестові завдання для проведення поточного модульного контролю.
10. Тестові завдання для проведення підсумкового контролю.

11. Рекомендовані джерела інформації

Основні

1. Аграрне інформаційне агенство / [Електронний ресурс] / Режим доступу: <http://agravery.com/uk/posts/show/u-listopadi-2015-ukraina-eksportu-vala-psenicu-na2188-miljona-dolariv>
2. Аграрний бюлетень / [Електронний ресурс] / Режим доступу: <http://glavred@ab.org.ua>
3. Агрономіка / [Електронний ресурс] / Режим доступу: http://www.cropscience.bayer.ua/~media/Bayer%20CropScience/Ukraine/Publications/Agronomika/Agronomika_n02_%202015.ashx
4. Агропродовольчий спектр України 2015 / [Електронний ресурс] / Режим доступу: http://ucab.ua/files/Survey/Agrospectr/AgriSpectrum_2015_demo.pdf
2. Економіка аграрного виробництва : курс лекцій / Т. Г. Олійник, І. О. Мельник, О. А. Горобченко. – Миколаїв : МНАУ, 2019. – 105 с.
3. Андрійчук В. Г. Економіка підприємств агропромислового комплексу : підручник / В. Г. Андрійчук. – К. : КНЕУ, 2013. – 779 с.
4. Мельник В.І., Новицький А.В., Ревенко Ю. І., Тарасенко С.Є., Антипов Є.О., Мельник В.І. Методичні вказівки до практичного заняття «Визначення трудомісткості і вартості робіт із стандартизації» для студентів інженерних спеціальностей (за спеціальністю 133 «Галузеве машинобудування») – К.: НУБіП України, 2019. – 22 с.
5. Мельник В., Ревенко Ю. Визначення ефективності використання ресурсів технологічних систем. Методичні вказівки до виконання курсової роботи з дисципліни «економіка технологічних систем». – К.: ТОВ «Тонар», 2013. – 18 с.

6. Мельник В., Ревенко Ю., Кирилук В. Управління підприємством: методи і моделі управління /Методичні вказівки до практичного заняття для студентів інженерних спеціальностей (за спеціальністю 133 «Галузеве машинобудування») – К.: НУБіП України, 2018. – 14 с.

7. Мельник В., Ревенко Ю., Кирилук В. Управління підприємством: організаційні структури /Методичні вказівки до практичного заняття для студентів інженерних спеціальностей (за спеціальністю 133 «Галузеве машинобудування») – К.: НУБіП України, 2018. – 19 с.

8. Методичні вказівки для виконання лабораторних робіт «Енергозбереження та поновлювані джерела енергії» // С.Є. Тарасенко та Є.О. Антипов, В.І. Мельник) . – К.: НУБіП України, 2019. 47 с.

додаткові

1. Економіка підприємства. Практикум : навч. посіб. / О.В. Калініченко, О.Д. Плотник. – Київ : Кондор, 2015. – 600 с.

2. Лупенко Ю.О. Стратегічні напрями розвитку сільського господарства України на період до 2020 р. / Ю.О. Лупенко, В.Я. Мессель-Васеляк; за ред. Ю.О. Лупенка, В.Я. Мессель-Васеляка. – Київ : ННЦ ІАЕ, 2012. –182 с.

3. Аграрний сектор економіки України (стан і перспективи розвитку) / М.В. Присяжнюк, М.В. Зубець, П.Т. Саблук та ін.; за ред. М.В. Присяжнюка, М.В. Зубця, П.Т. Саблука, В.І. Месселя-Васеляка, М.М. Федорова]. – Київ : ННЦ ІАЕ, 2011. – 1008 с.

4. Іванілов О.С. Економіка підприємства : підручник / О.С. Іванілов. – 2-ге вид. – Київ : Центр навчальної літератури, 2011. – 728 с.

5. Економіка сільського господарства : навч. посіб. / В.К. Збарський, В.І. Мацибора, А.А. Чалий В.І.; за ред. В.К.Збарського і В.І. Мацибори. – Київ : Каравела, 2010. – 280 с.

6. Хорунжий М.Й. Аграрна політика. – Київ : КНЕУ, 2010. – 321 с.

7. Базилевич В.Д. Ринкова економіка: основні поняття і категорії: навч. посіб./ В.Д. Базилевич, К.С. Базилевич. – 2-ге вид., стер. – Київ : Знання, 2008. – 263 с.

8. Варналій З.С. Мале підприємництво: основи теорії і практики. – 4-те вид., стереотип. – Київ : Знання, КОО, 2008. – 302 с.

9. Виклики і шляхи агропродовольчого розвитку / Б.И. Пасхавер, О.В. Шубравська, Д.В. Молдован та ін.; за ред. акад. УААН Б.Й. Пасхавера. – Київ : Ін-т економіки та прогнозування НАН України, 2009. – 432 с.

10. Воскобійник Ю.П., Шпикуляк О.Г., Камінський І.В. та ін. Витрати та ефективність виробництва продукції в сільськогосподарських підприємствах (моніторинг). – Вип. 5 / За ред. Ю. П. Воскобійника. – Київ : ННЦ ІАЕ, 2012. – 438 с.

11. Супрун О.М. Економічне регулювання аграрного виробництва : монографія / О.М. Супрун. – Київ : ННЦ ІАЕ, 2011. – 350 с.

12. Федоров М.М. Земельна реформа і розвиток ринкових земельних відносин // Економіка АПК. – 2011. – № 7. – С. 55–60.

13. Черевко Г.В., Горбонос Ф.В., Павленчик А.О., Павленчик Н.Ф. Економіка підприємства : підручник. – Київ : Знання, 2010. – 384 с.

14. Гетьман О.О. Економіка підприємства : навч. посіб. / О.О. Гетьман, В.М. Шаповал. – 2-ге вид. – Київ : Центр навчальної літератури, 2010. – 488 с.

15. Економіка підприємств : підручник / М.Г. Грицак, А.М. Колот О.Г. Медрул та ін.; за заг. і наук. ред. Г.О. Швиданенко. – Вид. 4-те, перероб. і доп. – Київ : КНЕУ, 2009, – 816 с.

16. Ковальчук І.В. Економіка підприємства : навч. посіб. – Київ : Знання, 2008. – 679 с.

17. Кулішов В.В. Економіка підприємства: теорія і практика : навч. посіб. – Київ : Ніка-Центр, 2002.

18. Малік М.Й. Конкурентоспроможність аграрних підприємств : методологія і ме-

- ханізми : монографія / М.Й. Малік, О.А. Нужна. – Київ : ННЦ ІАЕ, 2007. – 270 с.
19. <http://www.google.com.ua>
 20. <http://www.ukrstat.gov.ua> – Державний комітет з статистики України
 21. <http://www.portal.rada.gov.ua> – Верховна рада України
 22. <http://www.kmu.gov.ua> – Кабінет Міністрів України
 23. <http://www.library.snu.edu.ua> – Наукова бібліотека